

Po czim pòznac artistã

TÓMK FÓPKA

Są midzë nama. Wësoczi i czësto letkò òd zemi òdrošli. Z głowã w blónach abò wëzi nich. Pewno barzi zmiarti jak pãkati. A kòdzi z nich jinaczi sã òd drëdzich. Bò chce bëc jiny. Bò je ARTISTA.

Po czim taczëgò pòznac? Po jinoscë prawie. I colemãło mòckò chce, żebë na niego zdrzec, slëchac a òpasowac. Artista żëje *pro publico bono*. Dlò lëdzy. Bez nich nick nie znaczi, jak nen chłop z kaszëbsczi rzeklënë, co to nie tobaczi. Wëszczërzôta sã, że *pro* i tak dali jesc mù nie dõ? Pròwdzëwi artista nie mësli ò czims tak mało znaczącym, jak jedzenië, picë, spanië itd. Òn przemiszlò ò swim kùnszce, a całò reszta je mni wòrtnò jak mészë bõbczi w kòmòrze. A artista wiele mësli. Ò tim a nym, czasã ò nym a tim, czëj ni mò głowë do mészëniò. Wszëtkò mòże gò pòdskacëc do ùtwòrstwa. Wezmë pòetà. Jidze przez ùrmã lësców, wpadnie na zatacony kam – pòwstòwò wiërzta ò dekadenccki farwie, cos na òrt:

Artistã jidze pòznac pò
tim, że biwò.
W gazetach, w radio,
w telewizji,
në i w internece.

Do pòdlëscowégò kama

Ach, czëmùs na drodze mi stanã?!
Dlòcze jes żëcë mie zmienil?!
I terò za takò nòmianã
Móm dali jic nieszczestlëwi?!

Czejbë mù òbczas czurpaniò przez lëscowé mòrze przënëkała przez drogã jakò òrzesznica, bëtabë z te gwëšno miłosnò wiërzta:

(..)

Twój plómek z miłotë òdzinka
W serce mie włól nòdzejã
Kqsk z ce le je i përzinka
– A ter's ju wiém, że żëjã...

A jakbë i jedno, i drëdzë sã stało naròz?
Z cyklu „jidã bez”:

Òdjimk trzëcy

Blòsk! Trzòsk! Wlòzl!
Pòdl na nos.

Zawiewòrczil jem sã
W lëscò-rumie...

Pòdobno mają chòcle malòrz, żłobiòrz a ùsòdca mùzyczi. Pòtkò taczì malòrz snòżã biafkã i ju jã cygnie, cobë aktë pãdzłowac. Czasã to òna gò cygnie. Jakno jegò mùza i dobrzińcka. To je

w całoscë nòpasowniészë dlò artistë – chłopã. Takò białkã z pòrządny warkã. Dòjmë na to: zãberwajka. Dobrze przëzaròbiò a czëj ju wszëtczë nasze dzënnë zãbiska wëlëkarzi – scygò swòj biòli szërtuch i wpliwò na òbròz. Dobrze je, czëjbë chùtci swòjémù malòrzowi jakã zupkã ùwarza, cobë miòł mòc nen pãdzël trzëmac. Taczëmù żłobiòrzowi tész lzi je glënë

miãgòlëc, czëj mù niasta jaczëgò klopa do warkòwnie przënieise a nòlepi przëpilëje, cobë gò do gãbë włòzil, pògrizl a pòlknãl. Bò to biwò rozmajice, z artistama. Zabòczliwcë z nich sã. Do sprawów prostëch prosto ni mają głowë. Tak jak ùczalì. Zabòczliwają. Jidze taczì wczas reno, kòl dzesãti, ùmëc grëzajczi a wësłac paczkã niedrëchoma – naròz

cos gò natchnie, sòdò i pisze. Kòl dwanòsti mò ju paròt piãc piesniów na głos z fòrtepiã. Tej czëtò ksãżkã, plitów slëchò, cos nocy w jaczims dzywnym jãzëkù, z dzecoma sã pògòni, pòchimkò i pòachò do białci na wòzny temat, napisze felietòn do „Pòmëranie” a ju cknie za wieczërzã, bò to ju je kòl szòsti wieczòr. I zòs jidze do kãpnicë, bò tak pò pròwdze sã tam òd rena baro spieszil...

Zdòrzò sã, że dirigeñt òblecze bótë nié do pòrë, ò czim mù żëczlëwi chòrziscë doniesã – pò pòrà latach. Tenze sòm artista, szëkujãcë sã do sadniãcò w żuri, zabòczi, że w nocë czas bëł przëseniãti do przòdkù i baro sã dzëwi, że zwòniã do niego tak wczas i pitają, dze òn je? Mògã sã tész artisce-spiëwòkòwi kaszëbsczë himnë pòmilëc...

Czej mò za co – to sã artista òblòkò. Kluczã do pòznaniò artistë pòdlug òbleczënkù je głowa. A to kapeliñder jaczi, chùstka, cos farwnëgò z nëbã. Ga sã włosë, mòże z nima tész co artisticznëgò zrobic. Ùfarwic, pòstawic, prostkã wëproscëc, zaplesc, skwitnãc, przëplesknãc abò ògòlëc na lëso a tej so na glacy tatuaża dac wëdlëbac. Wòznë, cobë gò lëdze widzelë. Artistã jidze pòznac pò tim, że biwò. W gazetach, w radio, w telewizji, në i w internece. Że tész gò gãbiskò nie bòli òd tëch wielnëch ùsmiëwków!?! A na wszëtczim sã taczì znajë. Wnetkã jak pòliticë, gazëtnicë, ksãża abò szkòlny. W całoscë kaszëbsczi artista. Ruscë wzãlë Krim – i ju ò krëmie gòdò. Etnofilologiò w kaszëbsczi stolëcy? – dawac artistã! Pòd Bëtowã kòtka mò 40 miòdëch – co na to kaszëbskò kùltura? Znowù sã Jastrë abò Gòdë – kòniecno trzeba cos ò stòrëch zwëkach i że ju jich ni ma. Artisce òglowò sã dobri w mediach do sztopaniò wszelejaczich dzurów. Czedë nie leje sã krew, sejm je na wczasach – szukò sã artistów. Mòże prawie taczì co mądregò pòwié. Sã tész celebriçë i... artisczi. Ti pierszi sã znóny z tegò, że... sã znóny, a ò artistkach to bë sã òsòbny articzël napisac przëdało.

A pròwdzëwëch artistów rozpòznòwò sã pò jich dokazach.